

PHÁT TRIỂN Ý THỨC NGHỀ NGHIỆP CỦA HỌC VIÊN ĐÀO TẠO SĨ QUAN Ở CÁC NHÀ TRƯỜNG QUÂN ĐỘI HIỆN NAY

Cao Xuân Đạt, Đào Thiên Phú
Trường Đại học Nguyễn Huệ

Tóm tắt: Trong bối cảnh xây dựng Quân đội cách mạng, chính quy, tinh nhuệ, hiện đại, việc phát triển ý thức nghề nghiệp cho học viên đào tạo sĩ quan ở các nhà trường quân đội giữ vai trò đặc biệt quan trọng. Ý thức nghề nghiệp không chỉ là nền tảng hình thành động cơ học tập, rèn luyện mà còn là yếu tố quyết định chất lượng đội ngũ sĩ quan tương lai. Bài viết phân tích vai trò của ý thức nghề nghiệp và đề xuất một số giải pháp nhằm nâng cao ý thức nghề nghiệp của học viên đào tạo sĩ quan trong bối cảnh hiện nay.

Từ khóa: ý thức nghề nghiệp; học viên; nhà trường quân đội; đào tạo sĩ quan.

DEVELOPING PROFESSIONAL AWARENESS AMONG CADETS IN MILITARY SCHOOLS TODAY

Abstract: In the context of building a revolutionary, regular, elite, and modern military, developing professional awareness among cadets in military educational institutions plays a particularly important role. Professional awareness not only serves as the foundation for shaping learning motivation and training efforts but also constitutes a decisive factor in determining the quality of future officers. This article analyzes the role of professional awareness and proposes several solutions to enhance the professional awareness of cadets in the current context.

Keywords: professional awareness; cadets; military schools; officer training.

Nhận bài: 05/03/2026

Phản biện: 23/03/2026

Duyệt đăng: 27/03/2026

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Trong sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa, Quân đội nhân dân Việt Nam giữ vai trò nòng cốt trong bảo vệ độc lập, chủ quyền và toàn vẹn lãnh thổ. Để đáp ứng yêu cầu nhiệm vụ trong tình hình mới, việc xây dựng đội ngũ sĩ quan có phẩm chất chính trị vững vàng, trình độ chuyên môn cao và ý thức nghề nghiệp sâu sắc là nhiệm vụ đặc biệt quan trọng. Các nhà trường quân đội là nơi đào tạo nguồn cán bộ sĩ quan cho quân đội. Trong quá trình đào tạo, bên cạnh việc trang bị kiến thức và kỹ năng quân sự, việc phát triển ý thức nghề nghiệp cho học viên giữ vai trò quyết định đến chất lượng đầu ra. Ý thức nghề nghiệp của học viên thể hiện ở nhận thức đúng đắn về nghề nghiệp quân sự, động cơ học tập đúng đắn, tinh thần trách nhiệm, ý chí phấn đấu và sự gắn bó lâu dài với quân đội. Trong bối cảnh hiện nay, sự tác động của kinh tế thị trường, hội nhập quốc tế và môi trường thông tin đa chiều đang ảnh hưởng mạnh mẽ đến nhận thức và giá trị nghề nghiệp của thanh niên, trong đó có học viên các nhà trường quân đội. Điều đó đặt ra yêu cầu phải đổi mới và nâng cao hiệu quả công tác giáo dục, phát triển ý thức nghề nghiệp cho học viên.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Vai trò của ý thức nghề nghiệp đối với học viên đào tạo sĩ quan ở các nhà trường quân đội

Ý thức nghề nghiệp là sự nhận thức về vai trò, trách nhiệm đối với công việc của bản thân đang

làm và sẽ làm. Trong mọi hoạt động, đặc biệt là trong lĩnh vực quân sự, do đặc thù nghề nghiệp mà ý thức nghề nghiệp càng có vai trò quan trọng. Chỉ có trên cơ sở ý thức nghề nghiệp đúng đắn, nhận thức rõ vai trò, trách nhiệm của bản thân thì quân nhân mới thực sự gắn bó, tâm huyết với công việc, có khát vọng, quyết tâm phấn đấu vươn lên hoàn thành tốt mọi nhiệm vụ, cống hiến sức mình cho sự nghiệp xây dựng quân đội, góp phần vào sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc.

Học viên đào tạo sĩ quan trong các nhà trường quân đội là lực lượng đông đảo, được tuyển chọn kỹ lưỡng cả về thể lực, phẩm chất chính trị, đạo đức và năng lực, đáp ứng các yêu cầu đào tạo của từng học viện, nhà trường. Đây là nguồn nhân lực quan trọng, đóng vai trò nòng cốt trong việc bổ sung và kế thừa đội ngũ cán bộ quân đội, đồng thời là lực lượng dự bị hùng hậu của Đảng. Trên vai họ là trọng trách tiếp nối truyền thống vẻ vang của Quân đội nhân dân Việt Nam, không ngừng phát huy tinh thần độc lập dân tộc và chủ nghĩa xã hội.

Ý thức nghề nghiệp của học viên đào tạo sĩ quan ở các nhà trường quân đội là sự thống nhất hữu cơ giữa tri thức, tình cảm, niềm tin, ý chí của người học viên trong quá trình học tập và rèn luyện để trở thành sĩ quan, có tác dụng định hướng, thúc đẩy hành vi của họ đáp ứng theo mục tiêu, yêu cầu đào tạo của các nhà trường quân đội. Ý thức nghề nghiệp là sự nhận thức đúng đắn về nghề

nghiệp, thể hiện ở trách nhiệm, đạo đức, tinh thần tự giác và sự tận tâm với công việc. Đối với học viên đào tạo sĩ quan ở các nhà trường quân đội, ý thức nghề nghiệp không chỉ là nhận thức về nghề nghiệp quân sự mà còn là tình cảm, trách nhiệm đối với sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc. Vai trò đó được thể hiện ở các khía cạnh sau:

Thứ nhất, ý thức nghề nghiệp giúp định hướng tư tưởng và hành động của học viên đào tạo sĩ quan.

C.Mác đã chỉ rõ: “Tư tưởng căn bản không thể thực hiện được cái gì hết. Muốn thực hiện tư tưởng thì cần có những con người sử dụng lực lượng thực tiễn” (1). Ý thức chỉ được biểu hiện ra bên ngoài thông qua hoạt động thực tiễn của con người. Ý thức nghề nghiệp của học viên đào tạo sĩ quan ở các nhà trường quân đội là ý thức được nảy sinh, hình thành gắn với một loại hình nghề nghiệp đặc biệt trong xã hội – sĩ quan quân đội. Theo đó, để đáp ứng yêu cầu nghề nghiệp, học viên được tuyển chọn hết sức kỹ càng, chặt chẽ về sức khỏe, trình độ và phẩm chất chính trị; tính chất của nghề nghiệp là sự gắn bó suốt đời của người tham gia. Quá trình học tập, rèn luyện tại các nhà trường quân đội đặt ra yêu cầu rất cao, luôn phải đương đầu với những khó khăn, thử thách, gian khổ. Với tính chất đặc biệt của nghề nghiệp quân sự như vậy, trong quá trình đào tạo, nếu học viên không nhận thức và hành động tích cực với những nội dung, yêu cầu của nghề sẽ bị thải loại. Ý thức nghề nghiệp đúng đắn giúp học viên xác định rõ trách nhiệm, lý tưởng và mục tiêu nghề nghiệp. Người học viên có ý thức nghề nghiệp tốt sẽ có tinh thần trách nhiệm và ý chí phấn đấu cao, sẽ luôn nỗ lực rèn luyện, không ngừng học hỏi, nâng cao trình độ chuyên môn, năng lực lãnh đạo, chỉ huy, chấp hành tốt điều lệnh, kỷ luật quân đội, gương mẫu trong lời nói và hành động, giữ gìn và phát huy phẩm chất “Bộ đội Cụ Hồ”. Điều này giúp họ dần phát triển, hoàn thiện phẩm chất và năng lực để trở thành những sĩ quan, đáp ứng yêu cầu nhiệm vụ trong môi trường quân đội hiện đại.

Thứ hai, ý thức nghề nghiệp có vai trò quan trọng trong nâng cao đạo đức, tác phong của người học viên sĩ quan.

Sinh thời, Chủ tịch Hồ Chí Minh rất quan tâm đến giáo dục đạo đức cách mạng cho các thế hệ trẻ, trước lúc đi xa, Người căn dặn Đảng ta: “Đảng cần phải chăm lo giáo dục đạo đức cách mạng cho họ, đào tạo họ thành những người thừa kế xây dựng chủ nghĩa xã hội vừa “hồng” vừa “chuyên” (2). Chuẩn mực đạo đức quân nhân nói

chung, người học viên sĩ quan nói riêng biểu hiện tập trung ở những điểm sau: “có bản lĩnh chính trị vững vàng, động cơ trong sáng, trách nhiệm cao; có đạo đức, lối sống trong sạch, lành mạnh; có văn hóa, tri thức khoa học, trình độ quân sự, năng lực, phương pháp, tác phong công tác và sức khỏe tốt đáp ứng yêu cầu, nhiệm vụ; thực hành dân chủ, kỷ luật tự giác, nghiêm minh; tích cực chăm lo xây dựng đoàn kết nội bộ tốt, tôn trọng, giúp đỡ, gắn bó máu thịt với nhân dân, có tinh thần quốc tế trong sáng” (3). Ý thức nghề nghiệp đóng vai trò quan trọng, là nền tảng giúp người học viên rèn luyện phẩm chất, nhân cách, chuẩn mực đạo đức. Khi có ý thức nghề nghiệp cao, học viên sĩ quan sẽ luôn giữ gìn đạo đức trong sáng, luôn hành động vì lợi ích chung, trung thực trong công việc, không gian dối hay lợi dụng chức vụ để trục lợi cá nhân.

Hoạt động quân sự mang tính đặc thù cao, đòi hỏi học viên sĩ quan phải có những phẩm chất, năng lực cần thiết để đáp ứng yêu cầu nhiệm vụ. Phẩm chất, năng lực đó được biểu hiện thông qua phương pháp, tác phong công tác của họ. Phương pháp, tác phong công tác giữ vai trò quan trọng trong quá trình thực hiện nhiệm vụ. Phương pháp, tác phong khoa học, đúng đắn sẽ giúp học viên thích ứng linh hoạt trong mọi điều kiện, hoàn cảnh để thực hiện tốt chức trách, nhiệm vụ được giao. Ngược lại, học viên dù có nhận thức tốt nhưng thiếu phương pháp, tác phong khoa học, nghiêm túc thì cũng khó có thể hoàn thành tốt nhiệm vụ. Ý thức nghề nghiệp góp phần hình thành tác phong chuẩn mực của học viên. Học viên có ý thức nghề nghiệp tốt sẽ luôn tuân thủ điều lệnh, điều lệ, xây dựng tác phong học tập, rèn luyện ngăn nắp, kỷ luật, chuẩn mực. Tác phong của người học viên thể hiện qua cách giao tiếp, sinh hoạt và ứng xử. Khi có ý thức nghề nghiệp vững chắc, học viên sẽ biết cách hành động quyết đoán, tự tin, tạo uy tín trước đồng chí, đồng đội và Nhân dân.

Thứ ba, ý thức nghề nghiệp giúp học viên có tinh thần trách nhiệm cao, ý chí kiên định trong học tập, rèn luyện.

C.Mác đã khẳng định: “Nếu chúng ta đã lựa chọn một nghề mà trong đó chúng ta có thể lao động nhiều nhất cho loài người thì chúng ta sẽ không cúi đầu vãn lạng dưới gánh nặng của nó, bởi gánh nặng ấy là sự hy sinh vì mọi người” (4). Trách nhiệm nghề nghiệp là biểu hiện tập trung và là đỉnh cao của ý thức nghề nghiệp của học viên đào tạo sĩ quan, là sự chuyển hoá trực tiếp

và là kết quả tất nhiên của quá trình nhận thức, xây dựng thái độ nghề nghiệp. Mọi nỗ lực tích lũy các tri thức và xây dựng tình cảm, niềm tin nghề nghiệp có trở nên có ý nghĩa hay không đều tùy thuộc ở biểu hiện này.

2.2. Giải pháp phát triển ý thức nghề nghiệp của học viên đào tạo sĩ quan ở các nhà trường quân đội hiện nay

Một là, nâng cao nhận thức của các tổ chức, lực lượng về phát triển ý thức nghề nghiệp của học viên đào tạo sĩ quan.

Trước hết cần nâng cao nhận thức của các tổ chức, lực lượng về vị trí, vai trò, tầm quan trọng cũng như sự cần thiết phát triển ý thức nghề nghiệp của học viên đào tạo sĩ quan ở các nhà trường quân đội hiện nay. Thông qua các nghị quyết, văn bản, chỉ thị, hướng dẫn giúp cho các cơ quan, khoa, đơn vị trong các nhà trường quân đội nắm được tính tất yếu phải phát triển ý thức nghề nghiệp của học viên đào tạo sĩ quan. Tổ chức giáo dục, quán triệt, nâng cao nhận thức cho các lực lượng thông qua các hoạt động như: học tập trên giảng đường, sinh hoạt hàng ngày, tọa đàm, sinh hoạt học thuật, hội thảo, thông tin khoa học...

Cấp ủy, tổ chức đảng các cấp ở các nhà trường quân đội cần làm cho mọi cán bộ, giảng viên, học viên, các lực lượng tham gia thấy rõ trách nhiệm của bản thân đối với phát triển ý thức nghề nghiệp của học viên đào tạo sĩ quan. Cần xây dựng tinh thần, trách nhiệm của các tổ chức, lực lượng theo chức trách, nhiệm vụ và chức năng của từng cơ quan, đơn vị; cần xác định rõ chức năng, nhiệm vụ, mối quan hệ phối hợp, hiệp đồng giữa các tổ chức, lực lượng trong phát triển ý thức nghề nghiệp của học viên đào tạo sĩ quan. Đồng thời, tăng cường lãnh đạo, chỉ đạo sát, đúng, cụ thể cho các tổ chức, lực lượng tham gia phát triển ý thức nghề nghiệp của học viên đào tạo sĩ quan thực hiện theo đúng chức năng, nhiệm vụ của mình.

Các khoa giáo viên cần căn cứ vào hướng dẫn của trên, yêu cầu, nhiệm vụ giáo dục, đào tạo trong năm học để quán triệt nội dung phát triển ý thức nghề nghiệp của học viên sĩ quan tới các giảng viên trong khoa, qua đó góp phần phát huy vai trò, trách nhiệm của từng giảng viên trong việc định hướng, hướng dẫn học viên học tập, phát triển ý thức nghề nghiệp của họ. Đội ngũ cán bộ ở các đơn vị quản lý học viên cần thường xuyên tổ chức nâng cao nhận thức cho cán bộ quản lý lớp, đại đội và bản thân học viên về phát triển ý thức nghề nghiệp của họ. Đồng thời tăng cường công

tác quản lý, kiểm tra đánh giá quá trình học tập, rèn luyện của học viên, chỉ đạo đối với các đại đội, các lớp kịp thời uốn nắn, động viên tích cực, tinh thần trách nhiệm tự giác của học viên, để họ có chuyển biến rõ rệt, vững chắc ý thức nghề nghiệp của mình.

Hai là, đổi mới, hoàn thiện nội dung, thực hiện đúng đắn, sáng tạo các hình thức, biện pháp phát triển ý thức nghề nghiệp của học viên đào tạo sĩ quan.

Theo đó, các chủ thể, lực lượng, trong quá trình phát triển ý thức nghề nghiệp của học viên đào tạo sĩ quan cần tích cực đổi mới lựa chọn các nội dung hướng tới hình thành ở học viên có động cơ phấn đấu đúng đắn, tình cảm thái độ, hành vi chuẩn mực, ý chí quyết tâm cao, sẵn sàng nhận và hoàn thành mọi nhiệm vụ được giao. Cần trang bị toàn diện tri thức, kỹ năng, kỹ xảo nghề nghiệp quân sự theo mục tiêu, yêu cầu đào tạo của từng đối tượng. Nội dung giáo dục, rèn luyện cần giúp cho học viên định hướng đúng đắn trong quá trình học tập, rèn luyện tại các nhà trường quân đội, đồng thời chuyển hóa những mục tiêu, yêu cầu đào tạo thành những động lực thúc đẩy hoạt động tích cực học tập, rèn luyện, hoàn thành tốt nhất nội dung, chương trình đào tạo đề ra.

Cùng với đó, cần đa dạng hóa hình thức phát triển ý thức nghề nghiệp nhằm tạo ra nhu cầu, hứng thú đối với học viên, góp phần nâng cao chất lượng hoạt động này. Phát triển ý thức nghề nghiệp cần được tiến hành thường xuyên, lồng ghép cả trong các hoạt động chuyên môn, nghiệp vụ; các diễn đàn và các sinh hoạt tập thể thường xuyên; thông qua hội thảo, tọa đàm, tập huấn, bồi dưỡng; thông qua các dịp kỷ niệm ngày truyền thống; thông qua nói chuyện chuyên đề về nghề nghiệp hay những tấm gương các nhà quân sự điển hình; thông qua sân khấu hóa các nội dung giáo dục nhận thức nghề nghiệp quân sự... Đồng thời, tùy vào điều kiện, hoàn cảnh thực tiễn và yêu cầu nhiệm vụ, cần vận dụng linh hoạt các phương pháp giáo dục, hướng đến tích cực hóa hoạt động học tập của học viên; giáo dục theo chủ đề, chuyên đề. Bên cạnh đó, cần hình thành ở học viên phương pháp tự giáo dục nhận thức nghề nghiệp; khuyến khích họ vận dụng tri thức vào thực tiễn hoạt động nghề nghiệp.

Ba là, tích cực hóa nhân tố chủ quan của học viên đào tạo sĩ quan trong phát triển ý thức nghề nghiệp.

Để phát huy được tính tích cực, chủ động, tự giác của học viên đào tạo sĩ quan trong phát triển ý thức nghề nghiệp cần phải xây dựng động cơ,

thái độ, trách nhiệm đúng đắn, ý chí quyết tâm trong học tập, rèn luyện. Bởi vì, mục đích, động cơ, thái độ, trách nhiệm đúng đắn có ý nghĩa quyết định đến cả quá trình tự giáo dục, tự rèn luyện của học viên góp phần phát triển ý thức nghề nghiệp của họ. Việc xây dựng động cơ, thái độ, trách nhiệm đúng đắn, ý chí quyết tâm trong học tập, rèn luyện không chỉ được tiến hành thường xuyên, liên tục cả ngay trong quá trình đào tạo tại các nhà trường quân đội mà còn được tiến hành cả sau khi tốt nghiệp ra trường trên từng cương vị công tác sau này. Theo đó, mỗi học viên cần cụ thể hóa mục tiêu, yêu cầu đào tạo của nhà trường thành chỉ tiêu phấn đấu của bản thân ở từng môn học, học kỳ, năm học... có như vậy mới tạo được động cơ mạnh mẽ, gây được hứng thú trong học tập, biến quá trình đào tạo thành quá trình tự đào tạo. Cùng với đó, đội ngũ giảng viên và cán bộ quản lý học viên cần tăng cường quán triệt nhận

thức, tích cực theo dõi, hướng dẫn, uốn nắn để học viên hình thành thói quen, nhu cầu tự tu dưỡng, tự rèn luyện trong suốt quá trình đào tạo, đồng thời thường xuyên bồi dưỡng kỹ năng tự phát triển ý thức nghề nghiệp cho học viên.

III. KẾT LUẬN

Phát triển ý thức nghề nghiệp của học viên đào tạo sĩ quan ở các nhà trường quân đội là nhiệm vụ quan trọng, góp phần nâng cao chất lượng đào tạo và xây dựng đội ngũ sĩ quan có phẩm chất, năng lực đáp ứng yêu cầu nhiệm vụ trong tình hình mới. Trong bối cảnh hiện nay, cần tiếp tục đổi mới nội dung, phương pháp giáo dục, kết hợp giữa lý luận và thực tiễn, đồng thời phát huy vai trò của môi trường giáo dục và ý thức tự rèn luyện của học viên nhằm hình thành đội ngũ sĩ quan có ý thức nghề nghiệp vững vàng, sẵn sàng cống hiến cho sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- C.Mác và Ph.Ăngghen toàn tập (1995). Tập 2. H. NXB Chính trị quốc gia Sự thật, tr.181.
Hồ Chí Minh toàn tập (2011). Tập 15. H. NXB Chính trị quốc gia Sự thật, tr.622.
Quân ủy Trung ương (2019). Chỉ thị số 855-CT/QUTW ngày 12/8/2019 về đẩy mạnh thực hiện Cuộc vận động “Phát huy truyền thống, cống hiến tài năng, xứng danh Bộ đội Cụ Hồ thời kỳ mới”.
C.Mác và Ph.Ăngghen toàn tập (2000). Tập 40. H. NXB Chính trị quốc gia Sự thật, tr.18.